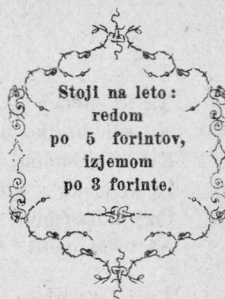

ZORA

ČASOPIS ZABAVI i PODUKU.

Pregled. Razne pesni. — Ptičar Blažič. — Milica in Sofija. — Franc Liszt. —
Moder vladar. — Listnica. —

Slovani.

J. B.

Za palico primi, o potnik marljivi,
Obrni se tje, kjer vedno je led,
Kjer séverni medved in jelen plašljivi,
Kjer v mraku je vedno omegljeni svet,
Tje pojdi, nazaj pa prišedši naznani:
Če tamo ne bivajo bratje Slovani!

Za solncem pospeši nogó, ko zahaja,
Pohodi rudeče obžarjen zahod,
Tje pojdi, kjer morje poljane ohlaja,
Kjer v novo deželo sprejema nas bród,
Tje pojdi, nazaj pa prišedši naznani:
Če tamo ne bivajo bratje Slovani!

Črez Srbijo pojdi, Turčijo preskoči,
V razbeljeno solnea peščeno zemljó,
Kjer slava Leonide se ti predoči,
Kjer Móraea daleč se stega v vodó,
Tje pojdi, nazaj pa prišedši naznani:
Če tamo ne bivajo bratje Slovani!

Ín v modrorumenkasto zibelko dneva,
Kjer biseri in diamanti bliščé,
Naj nese te noga, kjer solnce obseva
Te mlado, nebeške novice pové,
Tje pojdi, nazaj pa prišedši naznani:
Če tamo ne bivajo bratje Slovani!

Tvoj spomin.

P. D. *)

Na té spomin
Me sili, bridko da vzdihujem,
Ko se vzbudim;
In kriv, da v noči dolgo čujem,
Prej ko zaspim,
Na té spomin!

Tvoj je spomin,
Ki brani, v srcu da občutek
Vesél rodim;
In srcu brani, da trenutek
Ga ne vmirim,
Spet tvoj spomin!

Tvoj je spomin,
Ki vabi, pred podobo sveto
Da se zgrudim,
Breznadni plam z molitvo vneto
Da ne vgasim,
Kriv tvoj spomin!

Tvoj je spomin
Uzrók, da ovenelo lice
S solzó rosim;
In nove da rodim solzice,
Ko té sušim,
Spet tvoj spomin!

Lej! tvoj spomin
Je vir, odkoder si živenje
Močno grenim;
Velí, naj tja, kjer mre trpenje,
Se preselim —
Tvoj mi spomin!

Sovét.

J. Cimperman.

Da me ljubiš, déte lépo,
To vže dolgo, dolgo vem,
Ali pa se na zvestobo
Tvojo res zanésti smém?

Govoriš mi kaj prijazno,
In znabiti iz srcá,
A kedó verjél bo žéni,
Ki po vetru se ravná?

Glej, jaz némam rumenjakov,
Moj zaklad so pesni lé,
Ki mej svet zanesle rade
Sladko tvoje bi imé.

Torej skrbno ti prevdari,
Kóga ljubiš in zakaj,
A potem odkritosrčen
Svoj odgovor mi podaj.

Jaz le tebi voščim dobro,
In če srečna bodeš ti,
Z mano ali s kakim drugim:
Znaj, vesél bom žive dni!

*) Od dobro došle nam pesnice.

Ured.

S o n e t.

M. Humski.

Kakó si, vas domača, mi vabljiva!
 Krog in krog se vzbujajo spomini,
 Ki vžival v dragi sem jih domovini;
 Povsod odpira prošlost se mi živa.

Deroča Soča! nikdar pozabljiva!
 Zasula radost si mi v globočini! —
 Kak mika me zrakovje v visočini!
 Kak dom me očim, hiša ljubeznjiva!

Ti, dom, razkrivaš žal mi in veselje,
 Otročje misli in junaške želje,
 Ne vém, kak mogel bi te poslaviti.

Nigdar ne hočem tebe pozabiti!
 O v sreču in spominu z menoj hodi,
 Nemila koder me osoda vodi!

Ptičar Blažič.

Jesensko-zimski obraz.

Spisal J. Ogrinet.

(Dalje.)

Naj bo, kar če, misli si Blažič, sname puško z rame pa jo pritisne k licu, češ, da pomeri in za poskušnjo vstrelji tje gor. Mižaje z levim očesom z desnim vbira in vbira muho na konci cevi, meri in meri, dolgo meri, tresó se mu roke, trese se vès, kar — bum! — zagrmi. Puška v blatu leži, on skoraj znak ves prestrašen ogledovaje in tipaje se, če nij kje ranjen na smrt. Sprožila se mu je nehoté!

V tem njegove oči padejo na smreko in brž vidi nekaj tekljati navzdol po vejevji. Blažič skoči po konci, hiti tjekaj in pred-nj cepi — o čudo! — žival! Veverica — ne! Kuna je, kuna! Morda baš tista, ki je pogrizla mu zanjke! Pobere jo, tehta in ogleduje. Malo pobreuje še, malo pojema, pa iz smrčka teče ji redeča kri. Zadel jo je v senec. To se pravi, da je strelec! — Kaj če zdaj?

Kar obrnil bi se in nazaj nesel logarju pokazat ta kosmati dokaz svoje lovske spretnosti, ako bi ne zdelo se mu neprilčno in nespodobno tako na vrat na nos spet obiskavati ga. Hiti torej kar na ravnost naprej. Že daleč se spomni, da pozabil je puško na tleh. Vrne se po njo in potem brez daljnih ovinkov prisopiha domov.

To je vrišč, ko Blažič s puško otovorjen in s kuno v roci stopi v hišo. Vsi domači begom skočijo po kotih bojéč se pred nevarnim orožjem. Stoprv, ko Blažič zagotovi, da puška je prazna zdaj, ko je vstrelil to kuno, in ko jim v eni sapi pripoveduje nenavadne dogodbe svojega denašnjega polesovanja, začno čudom čudeč se počasi bližati se mu. Vendar nobeden mu prav ne verjame, da je res on vstrelil kuno. Zlasti oče menijo, da je pač le logar mu dal jo prodajat.

Blažič mora na drobno razložiti vse okoliščine svojega prvega strela in poleg tudi priznati, da je ves neko posebno posrečje poslužilo mu; potlej še le mu verjemo neverjetneži, ter prično v gibati, koliko bi ta redka žival bila vredna. Po daljšem pretresovanji zlože se v tem, da najbolje kaže ponuditi jo krznarju v mesti, češ, da on se zlasti peča s takim blagom.

Blažič obljubi, da hoče dobro držati se kupa in po obedu nese jo precej na prodaj. Držaje jo za prednje noge, da srečujoči lahko vidijo njegov plemeniti, lovski plen, priroma ž njo v mesto.

„Fant! kam pa neseš tega dihurja?“ praša klobučar v prvi hiši stojéč na pragu.

„Kuna je, kuna, divja“, odgovori Blažič obstojéč in gladéč zver po hrbtu.

„O saj jo poznam tudi jaz! Navlašč sem dejal, da dihur. Prodaš?“

„Prodam. Krznarju jo nesem“, pove Blažič.

„Krnarju? — O, ta bo opeharil te! Koliko pa hočeš za njo?“

„Koliko pa daste?“ praša Blažič vesel, da ima tako hitro kupca.

Klobučar ga prime za roko in potegne za seboj v tovarnico.

„Kolikor je vredna! Najbolje ti jo plačam jaz — v denarjih, ali pa če narediva za kak klobuk dober in lep, vès po novem! Kak lovski klobuk zè zelenimi traki, tak bi tebi najbolj pristojal, ki si, kakor se vidi, tudi nekaj loveca“.

Tako prilizljivo in zapeljivo beseduje klobučar, hitro klobuk za klobukom jemlje iz omare, pomerja Blažiču na glavo in hvali in laže, kar nese beseda. Zlasti tistega, kateremu se Blažič najbolj povšečno nasmeje, dene ga mu po strani nad ušesa, ploska v roke in zagotavlja, da on bi bil stokrat bolji junak v takem klobuku, da ž njim bi vsakemu mlademu dekletu bódel v oči itd.

Blažič pomišljuje. Novega pokrivala za praznike res krvavo potrebuje že davno. In zlasti tak, z lastnostmi, kakoršne temu pripisuje klobučar, ugajal bi njemu zdaj še posebno. Zdi se mu, da mora ga imeti! Toda drag pa je, drag. Klobučar hoče tri goldinarje zá-nj, ali pa kuno en goldinar pridaje.

Po dolgem ravnanji, ko klobučar hvalisa svoje blago, Blažič pa svojo zver, méni klobučar :

„Hej, ti si kavelj presukan! No, pa naj bo, ko si ti — da bo še drugokrat kupčija! Bot za bot — za kuno klobuk, imej ga! Toda to rečem: pol izgube imam, ti pa klobuk pol zastonj! Lehko se mi smeješ, lahko!“ —

Blažič od gole radosti, kar poskakuje domov. Lehko je vesel res! Nov klobuk — tak klobuk — pa zbil si ga je rekoč dol sè smerke! Slutěč velikanski vtis, kolikoršnega bode s takim pokrivalom v nedeljo gotovo napravil med mladim svetom vaškim in misleč zlasti na Jerico logarjevo, začne — kakor še nikoli! — vès od tal prepevati zaljubljeno pesem:

„Da bi veterc potegnul,
Meglice pregnal,
Moj fantič se videl,
In pušlec njegov!“

Da, z najlepšega, ptičjega perja natvezel si ga bode ob štulo.

Doma je Blažičevo veselje še povišano. Vsi domači namreč priznavajo, da on je naredil prav dobro kupčijo. Samo en pomislek imajo vsi. Ta klobuk, menijo, res lično pokriva Blažiča, vendar tak brez ugovora ne pristojta njemu, češ, da njemu podaje preveč lovski obraz, a on je vendar-le samo človek kmečki! Ali tak premislek je Blažiču baš najmanjša spotika. Saj je lov od nekđaj najljubši posel njegov, in zadnji čas je celó s pravo, lovsko družino storil tako ugodno znanje; da, postal je sam skoraj pravi lovec! In sicer — kaj pa se méni on, naj domači, ali vaščanje, naj drugi ljudje hvalijo ali grajajo pokrivalo njegovo? Mari mu je vès nagajivi svet, ki od nekđaj le pika ga in mu oponaša njegovo največe veselje! Naj si le brusijo ostre jezike! — on, da bi le logarjevi Jerici dopadal se v svojem novem klobuku, pa je dosti!

V tacih jeznih in ugodnih mislih Blažič zapre klobuk v skrinjo. Med tednom gre večkrat pogledat, če morebiti nij kaka miš priglodala do njega, če nijso lotili se ga molji, ali kaki drugi dlakojedni mrčesi. Pri tacih prilikah ga vselej deva na glavo, pomerjaje, kako bi pač najbolje podajal se mu. —

Dolg, čudno dolg teden je. Na zadnje vendar pride tako zaželena nedelja — adventna. Blažič vstane prej, kakor navadno, vmije se trše in bolje do dobrega, prečeše si večkrat lase, namaže in počrni črevlje, izkrtači vsako smet sè sivkaste suknje in s hlač in sploh zlika vse vestno, kakor še nikoli v svojem življenji.

Po vsem tem seže v skrinjo po klobuk, kateremu za trak je bil že včeraj pritrđil zbirko ptičnih perés, in pokrije si ga prec veljavno na glavo, češ, da med drugim napravljanjem in obujanjem se klobuk njega nekoliko

navadi, in on njega. Ko je oblečen, vès v redu in čeden od glave do petá, stopi lehkih nogá in povzdignenega srca na pot proti cerkvi.

Kakor je domišljeval si med tednom, zgodi se natanko tako. Vseh za njim pa tudi pred njim gredočih mladih oči obračajo se na njega. Nekateri fantje, zlasti od daleč, norce brijejo nad njegovim klobukom, nekateri dohajajoči ga na ravnost šaljivo povprašujejo, koliko je dal za ta klobuk, češ, ki je tako vreden? Tem tudi Blažič posmehljivo odgovarja, rekaje, da taki klobuki rasó na smrekah. Le onim, ki ga prijazno ogo-varjajo, pové pravo zgodbo svojega pokrivala.

V cerkvi ustavi se Blažič za vratmi in pazljivo pričakuje, kedaj bi Jerica prišla k maši. Množica pobožnih se počasi že zbere, vaheči zvonovi so že utihnili, nje pa le še nij blizo. Nekaj otožno gleda Blažič pred se. Odpró se še enkrat vrata. Posvit, ki od zunaj blisne v cerkev, potegne Blažičev pogled tjakaj in vidi jo, Jerico, kakó je z lepim, žarkim licem prispela! Tudi ona je s prvim pogledom srečala Blažiča, ki otoraj hitro povzdigne klobuk višje k prsim, pa vendar ne izvé, če je ona gredoč mimo njega videla ga, ali ne? No, pa saj za zdaj je zadovoljen, da je ona le tù in še dosti blizo njega stoječa.

Tri reči so, ki danes Blažiča motijo v pobožnosti. Prva, skrb za novi klobuk, da bi v gnječi kdo ne pomečkal ga mu, druga, Jerica, in tretja, kako bi z obzirom na njo po maši začel? To zadnje mu še najbolje beli glavo. Če namreč kar zviškoma poleti proti njej ogo-varjat jo — kaj porekó ljudje, kakšen da je? Če pa nič ne zmeni se za njo — kaj bi vendar ona si mislila o njem, in — kaj bi to moral prenašati sam? Kako torej započeti, da ne bi delal pohujšanja in dolgih jezikov, da bi vstregel Jerici in zadovoljil samega sebe? To troje prevdarja on celo mašo. Ali božja služba že mine, ko on nij še prišel do trdnega sklepa. Ljudje že vró vèn, Jerica tudi, kaj pa če on? Prepozno bi bilo zdaj iskati dobrega svéta — porine se blizo za njo.

Fantje že v gručah stojé pred cerkvijo. Vseh pogledi padejo na novooklobučenega Blažiča, kateremu se pa od same zadrege kar blišči pred očmi. Fantje začno že razhajati se, nekateri tudi pridruževati se prihajajočim dekletom. Blažič še ne vé, kaj bi? A izpod klobuka skrivaj meri le na Jerico, polagoma stopajočo pred njim. Na enkrat se polasti ga misel pogumna in odločilna. E, če smejo drugi, zakaj pa bi jaz ne? misli si in možko po konci stopaje mimo parom gredočih kmalu — kakor slučajno — doide Jerico, ogori jo in ne meneč se za celi drugi svet spremlja jo ponosno in zavestno, kakor najizurnejši deklíčar.

„Lejte ga, ptičarja, glejte, kako zná!“ šepetajo posmehovaje se za njim in vgbajajo radovedno in opravljivo šaljivo, kako je on pač seznanil se s to ljubo polesno prepelico. Nevoščljivo mu zavidajo to vsem tako

všečno znanko, tembolj, ker si morajo na tihem priznavati, da Blažič v denašnji po vsem na dobro spremenjeni pravi fantovski postavi mora tudi njej biti po godu.

„Klobuk, klobuk! je tako ponaredil Blažiča,“ rekajo, da bi z norčevanjem in roganjem laglje skrivali svojo jezico.

Vse to zavratno hujskanje pa najmanje ne boli Blažiča. Narobe; vès srečen, da Jerica zgovorna in rada gre poleg njega, spremi jo prav daleč in potlej vsakemu, kdor mu kaj nagaja zavoljo nje, pové mu jo tako da je sit.

Adventni čas je ostal južen, toraj dosti ugoden za Blažičevo polesovanje. Ali po zdaj je čedalje bolj popuščal lovljenje na zanjke, v katere živali le slučajno zabredajo. Puška, katere je v kratkem časi privadil se do dobrega, ta je odsle bila mu ljubše in zdatnejše lovsko orodje, katero je vodil že tako dobro, da je vsaki pot kaj kosmatega ali pernatega nesel domov in potlej na prodaj. Pa tudi njegova pota po hosti so od tistega časa, kar je bil prvikrat pokrtil lovski klobuk, jela nekaj drugač križati se. V „Kurji laz“, v „Leščo“, v „Rova“, ali kamorgod je le hodil, vsak tir je držal mu mimo logarjeve kočé. Prihajaje mimo je vselej po nekaj šel oglasit se noter, bodi si, da je stari bolnici prinašal kako polesno, zdravilno korenje, bodi si, da je logarju povedal za kako novo najdeno, dobro sled, ali pa, da je še in še videl Jerico in kaj pogovoril ž njo. Da, to zadnje je še najbolj vleklo ga semkaj! In niti mu nij treba bilo veliko zatajevati te sladke skrivnosti. Miklavž je namreč velikrat imel priliko po vsem njegovem vedenji proti Jerici izpoznavati, da Blažič na vso moč rad ima Jerico, kakor tudi ona njega. Pa zato niti njemu niti njej nij nikoli rekel žale besedice. Marveč je zelo vesel bil vsakega njegovega prihoda in najrajši ž njim v družbi hodil na lov.

Kakor je vse to po eni strani neizrekljivo osrečevalo Blažiča, tako in še bolj je po drugi težilo in otoževalo ga. Logar, mislil si je namreč Blažič, dopušča mu toliko prijaznost z Jerico pač le zato, ker pričakuje, da on po očetu utegne dobiti svoje postrešje, na katero bi potem lahko oženil se. Ali on sam pa le predobro vé, da tako upanje se mu pač nikoli izpolnilo ne bode! In kam ljubezen popelje njega, kam Jerico, katero bi on tako rad storil samo srečno? Kam oba, s praznimi rokami?

Neke sobote popoldan gre Blažič v Rova spet k tisti osodepolni luknji lesičji pogledat, če je kaj vjelo se v past, katero je že več tednov zastonj imel nastavljeno in je zadnji čas že kar pozabil na njo. Brž, ko krene v breg, sliši, da na bližnjem hrasti zaskobetá neki velik ptič. Zagledoma ga že nameri s puško, vstrelí in pred njim na tleh leži — divji petelin. To je plemenita divjina, ki redkokrat zaide v kranjske hoste,

misli Blažič gredoč dalje proti vrhu. Prišedši do luknje ostrmi, pa kmalu ne vé, ali bi jezil se ali smejal? V pasti vidi — rep lesičji, lesice pa nikjer! Ujevši se si je odgriznila ga, in pobegnila.

Ali na tem, za vse njegovo zdanje duhtanje in morebiti tudi za njegovo celo prihodnost tako odločilnem mestu polasté se ga hitro resne misli. En čas kakor zamaknen gre v izrovano past, potem odloži petelina in puško pa sede na bližni, hrastov štor. Okoli in okoli njega vse tiho. Stoletne bukve, jelke in smereke — vidi se jim, kakor bi s premišljeno silo tako mogočno koprnele v sinje ozračje; a ne vidi se jim, da bi imele najmanjšega čuta za stvar, ki „leze in grede“ pod njihovim košatim vejevjem. O, v prirodnih nedrih nobeno srce ne bije za človeško gorjé!

V nekako takih mislih in čutih sune petelina nekaj od sebe in vzdihne: pa ko bi celega sveta vse živali polovil in postrelil, kaj bi bil boljši? —

Na enkrat pa, kakor bi sramoval se samega sebe, da tarna tako po babje, in kakor hipom véš prešinjen od neke veleosrčevalne, možate navdušenosti, rine po konci, pograbi past s priščipnenim repom, pobere petelina, zadene puško čez ramo, pa kakor novoprerojen bistro hiti na ravnost proti logarjevi koči.

Stopivši iz hoste zagleda Jerico, ki pere doli ob potoku. Obstoji in nekaj časa zamišljen izpod lesja skrivaj gleda proti njej. Potem stopi naprej in tiho korokaje približa se ji za hrbet, ter vsej zamišljeni v pranje rahlo položi roko na ramo.

„Jerica!“ izpregovori on nenadoma za njo, da se ona skoraj vstrašena obrne in v prvem hipu osupnena ne more ziniti besedice. Tako si nekaj trenutkov molčé stojita nasproti. Stoperv, ko on odvrže lovsko orodje in plen, reče ona:

„To je sreča!“ A le-te besede naglasi tako, da se prav ne vé, je-li ona meni lovsko srečo Blažičevo, ali marveč srečo svojo, da je prišel on.

„Da, sreča je, sreča velika, če me kaj rada imaš, Jerica, spreljuba ti moja!“ pravi on objemši jo okolo vrata, njeno glavico rahlo pritiskaje sebi na prsi in še pa še ljubo povpraševaje jo:

„Povej, povej Jerica! ali me imaš rada?“

Jerica zelo raznenadjena nekaj po njegovem nenavadnem, strastnem obnašanji, nekaj v sramežljivi zadregi za svojo skrivnost, kakor žrjavica rudi v lice nemogoča dati glasa od sebe. Še le, ko je Blažiču iz gorcega objemanja, pravi gledeč v tla samo:

„Imam“.

(Dalje prih.)

Milica in Sofija.

A. Boleslav.

Glas tiho meni v srci pravi,
Tako mi vedno govo eč:
Če te ljubezen ne ozdravi,
Ne upaj zdravja nikdar več.

Boris Mirán.

I.

V nekem slovenskem mestu C... živel je pred nekaj leti trgovec, po imenu Hribnik. Njegova prodajalnica, ki je stala na velikem trgu, bila je od ranega jutra do poznega večera obilno obiskovana. Iz tega se dá sklepati, da je bil trgovec po mestu in okolici jako priljubljen in čislán. A nemila osoda je hotela, da je prišel po neki nesrečni naključbi iz svojega blagostanja črez noč na nič. Kaj mu je bilo sedaj storiti? V mestu mu ni kazalo dalje ostati; podal se je torej na posestvo svoje gospé, ki je bilo v neki vasi F., oddaljeno več ur hoda od mesta C.

Seboj je vzel svojo majhno družinico, ki je sedaj štela ž njim vred samo tri osebe; te so bile njegove ljubeznive hčerke Milica in Sofija. Mati njuna je kmalu po porodu poslednje umrla, večidel od žalosti, ker je zvedela na postelj strašno in žalostno novico o izgubi premoženja svojega moža.

Milica je bila tačas stara kakih deset let. Oče ji je preskrbel že v njenej rani mladosti izvrstno odgojo. Ko je bila stara šest let, poslal jo je v dekliško odgojevalnico omenjega mesta, kjer je jako marljivo napredovala. Ko se je selil na kmete, bil je primoran jo vzeti seboj, ker ni imel toliko premoženja, da bi jo bil dalje pustil v odgojišči. A Milica si je vedno želela nazaj v mesto in prosila očeta, naj jo vsaj eno leto še pošlje nazaj, da se popolnoma izuri v igranji na glasovir in v nekterih drugih ženskih delih. Dobri oče je torej svoje zadnje moči napel, da je spravil toliko denarja vkup, kolikor ga je bilo potreba. Mislil si je: družega ji itak ne morem zapustiti, naj si torej omike in vednosti pridobi, kar je po njegovem mnenji stalno in najboljše premoženje.

Ko je Sofija nekoliko odrasla, povrnila se je Milica iz mesta na dom, da jo odgojuje, v čemur se je sama ravnokar izurila bila.

Majhna družinica je sedaj nekaj let prav srečno in veselo živela. Oče je imel veselje s staršo, jako olikano in prebrisanó hčerko; mlado pa, ki je bila pravi zemeljski angeljček, imel je rajši, nego vse drugo na svetu. —

Ker je Milica umela jako spretno šivanko sukati in umeten ženski kinč napravljati, prisluzila si je s tem mnogo denarja. Milosrčne gospe iz mesta, s katerimi se je ob času njenega bivanja v mesto seznanila, preskrbljevale so ji vedno dovolj opravka pri najmenitnejših rodbinah. Njene znanke in prijateljice, s katerimi je bila v odgojišči, povabile so jo čestokrat k kaki družinski zabavi, ali k plesu, ali v gledišče.

Svojo mlajšo sestrico je jemala Milica vedno seboj, da se privadi takih krogov, doma pa jo je podučevala, kako se mora tam obnašati, da jo imajo za olikano in da se društvu s svojim obnašanjem prikupi. — Omeniti je, da je znala Milica tudi izvrstno na odru igrati; zatorej je morala povsod, kjer so kako domačo igro napravili, kako nalogo prevzeti, katero je potem v občo pohvalo in zadovoljnost rešila.

Toda ti srečni časi male naše družinice so se približevali koncu. Očeta je nežnim ročicam iztrgala nemila smrt že prihodnjo pomlad, in sedaj so bile sestrice samima sebi prepuščene. Kot zvesta tovaršica jima je ostala le stara gospa Jera, ki je bila že celih osemnajst let pri tej družini, in že Milico pestovala.

Milica je posebno očetovo zgubo bridko občutila; Sofija je bila še premlada, da bi si bila malo bolj natanko prihodnost predočila. Milica je imela tudi uzrok plašiti se temne prihodnosti; kajti po očetovi smrti morala je sama celo skrb za majhno gospodarstvo prenašati. Mnogo noči ni očesa zatislila, tako so ji rojile skrbi po glavi, kaj bode storiti, da sebe in sestrico pošteno preživi; s tem prislužkom, ki ga je do sedaj imela, ni mogoče shajati obema.

Ko je preštela majhno očetovo zapuščino, preračunila je, da bi bilo to komaj za eno leto. Če je še pa pomislila, da se je oče na to posestvo tudi zadolžil, in so se morali obresti točno plačevati, prepričala se je, da je še v nevarnosti svoj dom zgubiti in ž njim tudi svoje edino pribežališče. Mislila je, da bi podučevala v igranji na glasovir; pa od kod dobiti učenk ali učencev v tem kraju?

Milica je znala vrlo igrati na glasovir, a pevka ni bila ravno posebna. Njen glas je imel nekako neizrazljivo posebnost, zavolj katere se ni mogel poslušalec ugoditi. Glas je bil nizki „alt“, in če je s Sofijo kakošen duét pela, bilo je le tačas harmonično slišati, kedar je sama drugi drugi glas prevzela.

Zavolj svojega prihodnjega poklica bila je Milica raznih misli; izbrala si je zdaj enega, zdaj drugega, pa ga spet ovrгла, kakor mladina sploh dela.

II.

Po naključbi pride v mesto C. neka potujoča glumska družba. Milica je zvedela od svojih prijateljic, da izvrstno igrajo in imajo v najboljšem okusu pisane, najnovejše igre. Želela je si predstave ogledati, o katerih je toliko pohval slišala. Napoti se torej s svojo sestrico v mesto, kjer se poda na večer v družbi prijateljic v gledališče.

Igri, ki se je nocoj igralo, bil je naslov „Jaquetta“. Igrali so jo v resnici dobro, tako da še Milica ni bila nikdar pri enakej predstavi! Vsa

zadovoljna zapusti gledališče. Pozno je že bilo, ko je prišla na dom svoje prijateljice Fanike, kjer je imela to noč prenočiti s svojo sestrico. A nocoj se je nikako ni hotel spanjec polastiti, tako ji je rojilo po glavi, kar je dones v gledališči videla in slišala. Tudi Sofiji in Faniki se še ni hotelo dremati. Začele so torej med seboj živahen razgovor o izvrstni igri.

„Fanika, ti si dobra presojevalka gledaliških iger,“ reče Milica, „ker si jih že mnogo čitala in bila pri mnogih navzočna, kaj porečeš k nocojšnji?“

„Izvrstna je, vsakako izvrstna,“ odgovori Fanika, „najbolj se mi dopada prizor, ko Jaquetta z Evgenom plane iz sredine ob razsajajočem morji stoječe množice, skoči v čoln, prime za vesla in jadra krepko kot izurjeni mornar proti čolnu, ki se že potaplja, da reši krasnega mladeniča. Kako ga potem za njegove kodraste črne lasi krepko z nežno roko prime in ga potegne v čoln!“

„Je-li, to je gotovo najkrasnejši prizor,“ reče Milica, „pa tudi ta se mi dopade, ko poklekne mladenič pred svojo rešiteljico in se ji s solzami v očeh zahvali za toliko milosrčnost do človeka, ki ga še nikdar ni videla poprej, in ko rešeneec besede izgovori: Deklica, ko bi se ti hotel spodobno zahvaliti, moral bi še enkrat rojen biti.“

„Oh, krasno je bilo,“ pristavi Sofija, „ti, Milica, bi Jaquetto gotovo dobro predstavljati umela. Gledala sem te pri predstavi tega prizora in sedaj, ko ga je Fanika ponovila, in občudovala pogum in srčnost združeno s milobo, kar se ti je, rekla bi, bralo na lici in očeh.“

Te besede Sofijine storile so velik utis na Milico. To bi bil stan ki ji še ni dosedaj nikdar prišel na um, a pri katerem bi vendar znala svojo srečo najti. Spominjala se je veselja, ki ga je imela pri hišnih igrah, kedar je tudi sama imela kako nalogo. Še sedaj ji lahko dè, ako si domisli tistih pohval, ki jih je prejela od malega števila poslušalcev. Seveda je velik razloček igrati v domačem krogu in igrati pred obilim občinstvom, ki tirja od igralca mnogo več, kakor znanci in prijatelji, ter le poredkoma pohvalno ploska. Oh — „ploska“, že beseda je tako ljubezniva, kaj še le, ko bi stala na odru in bi njej ploskanje veljalo? Veselja bi ne vedela kaj početi.

Milica je to noč jako malo spala, kajti misli o njenem prihodnjem stanu rojile so ji po glavi. Prihodnje jutro vstala je s trdnim sklepom vse moči napeti, da postane igralka; a razodeti si še tega naklepa ni upala nikomur, nego hotela je prej z ravnateljem glumske družbe govoriti. Podá se torej koj ta dan k njemu, da izvé njegovo mnenje.

Ravnatelj jo sicer jako prijazno sprejme, a odgovor, ki ji ga je s prva dal na njeno vprašanje, bil je za Milico neugoden. Nadejala se je, da se ji bodo na potu do izvoljenega stanu mnoge zapreke stavile, zatorej je imela poguma dovolj, ne pri prvi neugodnosti se prestrašiti. Prosila je

ravnateljja, naj jo vsaj pusti deklamovati kak odlomek iz katere koli ji znane igre. Ravnatelj je tej njeni prošnji ustregel in ji rekel iz Calderon-ove igre „Življenje — sanja“ začetek drugega nastopa deklamovati. Ta izvrstna igra prvaka španskih dramatikov bila ji je znana v prestavi, a čitala jo je le enkrat v svojej mladosti.

„Nič ne dé, če tega ne znate,“ rekel je ravnatelj, „jaz sem vas iz te igre zato vprašal, ker jo bomo jutri večer predstavljali in je ena igralka zbolela; mislil sem torej, da bi jo nadomestovali in pri tej priliki tudi pokazali, koliko poklica imate za Talijino svetišče. Deklamujte torej, kar vam drago!“

Milica je začela zdaj nekaj prizorov iz Schillerjevih iger s svojim krepkim glasom deklamovati, med njimi tudi iz „Device Orleanske“ znani monolog: „Obvari bog vas, hribje ljubeznivi!“

Tega je deklamovala s tako navdušenostjo in takó izvrstno, da se je ravnatelju koj prikupila, ako ravno je ni hotel iz oči v oči pohvaliti. Rekel je z glavo kimaje, ko je končala:

„Gospodična, vi imate prvo igralki potrebno lastnost — namreč krepak glas. V resnici ta se mi dopade!“

Milica se je nasmehljala. Občutila je, da je za eno stopinjo bliže svojega cilja, in da je prva zapreka premagana. Tudi je zadobila novega poguma.

„Imate tudi dober spomin?“ vprašal je nadalje. „To je igralčeva druga neobhodno potrebno lastnost. A prepričan sem, da vam tega ne manjka, ker ste ravnokar cele dolge prizore brez spodtikljeja deklamovali. Posluš je tudi gotovo dober, ker ste, kakor ste mi povedali, muzikalčni. Torej tri glavne lastnosti bi bile, le nekaj je, kar se vam odkritosrčno razodeti drznem — ko bi bili nekoliko lepši; potem pa ste sprejeti brez vseh ovinkov.“

Povedati moramo pri tej priliki, da Milica res ni bila posebna krasotica, nego prištevati se je morala k bolj navadnim prikaznim. Čelo ji je bilo nekako nizko, oči primerno velike, a brez vsega živahnega ognja, lice blede, nos bolj majhen in lasje brez vse določne barve ter v dvé kiti spleteni.

„A lepota ni ravno tak bistvena lastnost,“ dostavil je ravnatelj; „česar ni narava podelila, to podeli čestokrat umetnost, o čemur se bote v kratkem prepričali, ko se bode te učili spoznavati skrivnosti „glediščne toilete“.“

Milico je polila rudečica in ni vedela, kaj bi na to odgovorila. Kaj takega ji še do tačas ni nihče tako naravnost povedal.

Ravnatelj je sprevidel njeno zadrego, zasukal torej pogovor na druge reči — namreč na njene družbinske razmere. Pripovedovala mu je, da nima nikogar razve deset let stare sestrice, da je ta jako čedno otroče, „a kaj to nama sirotama pomaga,“ dostavila je šaljivo, „ko bi bil bog

meni nekoliko več krasote podelil in njej nekoliko manj, bil bi ravno prav storil.“

Ravnatelj je izrekel željo jo videti in vprašal Milico, ali bi se tudi sestrice hotela Taliji posvetiti, kajti take deklice ravno nujno potrebuje.

„Tega ravno ne vem,“ reče Milica, „a kamor bodem šla jaz, šla bo Sofija gotovo tudi z veselimi srcem z menoj, kajti ljubi me neizrečeno. Tudi jo nerada, dokler je še mlada, samej sebi prepustim, nego ljubše mi je, ako jo morem pri sebi imeti.“

Milica se je sedaj podala po Sofijo.

Kako se ji je ta začudila, ko ji Milica naznani, da je že skorej sprejeta med igralce, le njo še mora predstaviti in jo vprašati, je-li bi ne hotela iti ž njo ter se tudi posvetiti temu stanu.

„Kamor greš ti, grem tudi jaz, saj vem, da ti je skrb i moje sreče pri srci,“ rekla je Sofija in se oklenila roke svoje sestre ter jo spremila pred ravnatelja.

Ko jo ravnatelj zagleda, začel je deklamovati sam seboj znane besede Chamissonove:

Cvetju maja, roži slična,
Krasno lepa, nježno tanka,
Bistro gledna, rajsko mična; . . .
Usten svitlih, ko korale,
Polnih uma, slada, šale,
Mila, čista, rajska vsa.

Sofija se je početkom nekoliko splašila sivolasega, resnega moža, a ko se ji ni nehal prav po očetovsko sladkati in dobrikati ter jo zval „moja krasna hčerka“, pridobil si je njeno srce popolnoma, da ga je spoštovala in ljubila kot svojega očeta.

Milica in Sofija postali ste torej igralki. Kakor je Milica s predstavljanjem junaških ženskih značajev v resnih in veselih igradah bila kinč cele družbe, tako se je znala mlada Sofija s svojo krasoto in ljubeznivostjo občinstvu jako prikupovati.

(Dalje prih.)

Franc Liszt.

J. Pajk.

Najimenitnejši skladatelji in godbarji dnešnjega časa so: Madjar Fr. Liszt, Nemeč Richard Wagner in Rus Anton Rubinstein.

Izmed teh treh je ne samo po letih, ampak tudi po slavi najstarejši Fr. Liszt; Wagner je neposredno, Rubinstein pak posredno učenec Lisztov. — Naj v sledečem podamo kratek životopis Nestorja sedanjih muzikov.

1. dec. 1. 1822 dal je v Beču neki deček v stanovskeji sobani koncert in vzbudil splošno pozornost. Bil je Franc Liszt, došedši iz Požuna s svojim očetom na Dunaj. In lani 8. in 9. novembra praznoval je ponosni Buda-Pešt petdeseto obletnico onega prvega Lisztovega nastopljenja z ne-

navadnimi, rekel bi kraljevskimi svečanostmi, ktere so imele v enem umeteljni in národni pomén, praznovala je Ogerska svojega rojaka.

Čudoviti deček, pokazavši takó za rana svojo nenavadno godbensko darovitost, rodil se je l. 1811, 21. okt., v Raidingu na Ogerskem, na posedstvu knjeza Esterhazy-ja. Jegov oča, Adam Liszt, bil je oskrbovalec knjezovih imenij in kot tak dobri znanec dveh godbarjev, ki sta se bavila večkrat pri knjezovih, Haydn-a in Humel-a. Oča Adam sam je bil v godbi izobražen, in odtod se razumeva, zakaj je sina, spoznavši precej jegovo godbensko nadarjenost, za godbarja dal učiti; rahločutno - pobožna mati pak je hotela Franja videti „gospoda“, namenivši ga v duhovski stališ. Čudna naključba pak je zadovoljila očeta in mater; kajti pozno, a ipak je Liszt postal — „abbé“.

Ali ne v Beču, kakor smo gore povedali, nego v Oedenburgu je Fr. Liszt prvokrat kot godec nastopil, a z večim uspehom brž potem v Požunu o deželskem zborovanji. Med bojari slišavšimi mladega umetnika bil je neki grof A m a d é, ki je bil tako zameknjen od igranja mladega Liszta, da je oči Adamu dal obletnih 600 for. v skrbno izobraženje sinka v godbi. Oča je z njim potoval v gojišče muzike, v Beč, ki šče zdaj in po pravici sluje po vsem našem kontinentu kot najmuzikalnejše mesto, ter Ferenc dá znanemu mojstru Czerny-ju, potem pak staremu Salieri-ju v nauk, pod kojega vodstvom sta svoje dni Beethoven in Schubert dobila sistematični navod v muzičnej umetelnosti. Ne manjši učitelj pak mlademu Lisztu bilo je muzikalično občinstvo bečko samo, koje je vselej nenavadnim vznesenjem mladega umetnika prejemalo in podbujalo.

Ali oča Liszt je bil hladnokrvnejši in nij dal svojega sinka razvaditi. Vedel je dobro, da edino temeljiti in vztrajni uk more vsakega umetnika na površini javnega mnenja vzdrževati; da je umetnik k neumornemu delu usojen, ako hoče svojo zadačo s srečo in uspehom izvrševati. Zató ga je hotel dati v Pariz, Cherubini-ju v „conservatoir“. Tu ga pa kot inozemca niso mogli v učenca sprejeti. Kar mu je zabranila naključba, to mu povrne sreča; odprejo se „novemu Mozartu“ vsi aristokratski saloni na stežaj. In večje sreče si gotovo Liszt kot umetnik nij mogel želeti nego je bila ta: da ga je tedanji vojvoda orleanski, poznejši kralj Louis Philipp, vzel pod pazuo in delal za-nj po vsem Parizu propagando. Tudi oča, previdevši, da genij sinkov ne potrebuje več mojstra, ker si more, ako le hoče, sam dati svoje napravljenje v godbi, znebi se vseh skrbij za bodočnost sinú, in res kmalu potem, ko je Liszt šestnajsto leto dorasel, umrl.

Sam sebi prepuščen, v resnosti in poznavanji sveta tridesetletnemu možu prerasel, srka Liszt v Parizu ves tedanji romantični razcvet francoskih pesnikov: Victor Hugo-na, Alfred de Musset-a, Dumas-a in George

Sand. Postal bi bil lahko pesnik, romanopisec, pa tudi — vérski zamekneneec („mystikar“), razve tega, da je bil zaljubljeni vitez. Samó prirojeni talent, ki človeka, ako se mu udá in ga posluša, nikoli ne zapusti, ohranil ga je pred nevarnimi skoki z muzikaličnega polja; šče več, baš to vsestransko razširjenje duha in vedenja storilo je godbensko polje Lisztovo šče plodnejše. Kajti je zveza med umetnostjo in znanostjo velika, in ena pospešuje plodovitost druge.

To bivanje in zabavljanje Liszta v Parizu utisnolo mu je nekaj francozkega v godbo in navade življenja, Liszt šče zdaj najraje in najbolje po francozki govori; vsi mnogi jegovi spisi pisani so po francozki; in celó prepisi (korespondence) s samimi Nemci so francozki. Pariz in francozki živelj je Lisztu bil to, kar prirodi pomlad, v kojoj se razvije vse cvetje v bodoče sadje; Pariz in francozki život je Lisztu ljubi kraj mladih sanj in vedno dragi zavičaj mislim.

Iz teh sanj in radostij vzbudi Liszta, ki je nekaj časa stopil bil iz javnosti, toržestvovanje (triumfranje) Nemca Thalberga v Parizu. Uspehi tega koncertista spodbodli so i Liszta na potovanje v Nemčijo in Beč (l. 1838). Povsod slava, povsod toržestva! V koncertih, salonih, celó na ulicah polno obožateljev in občudovalcev. Ne samo umetnost, tudi umetnik Liszt sam — vzvišena, imenitna, samosvesta jegova osoba — biva predmetom občudovanja, vznesenosti. Na Dunaji poniža se celó ponosita knjeginja Metternichova, da umetnika pogostjuje. Ko ga vpraša: „Delate li dobro kupčijo?“ zavrne jo Liszt ponosno: „Madama, jaz delam godbo, ne kupčijo!“ in ta odgovor se raznese kot veter po Beču; vse slavi Liszta, posebno mladi, demokratičnih idej napolnjeni svet.

Iz Beča prepotuje vsa večá mesta Evrope, povsod toržestveno prejeman. —

Po tem potovanji ukloni se v slavno senčino mesta Weimar. Tu postane dvorski godbovodja; tu tudi osnuje svojo godbensko školo, iz ktere so poleteli godbarski sokoli: Richard Wagner, Hans v. Bülow in Francoz Berlioz, imena mož, ki slujejo kot zvezde prve vrste na nebu godbene umetnosti.

Leta 1859 položi Liszt svojo službo v Weimaru, pak ide v Rim — v „abbé“-ja („gospoda“) posvetit se od pape. Hči Lisztova bila je so-proga Bülowa, a je zdaj Richard Wagner-jeva.

Zdaj živi Liszt največ na Ogerskem. Nedavno pak je nastopil v Beču na koncertu rokodelcem in malim kupcem v podporo. S kakim velikanskim uspehom, to so kot veliko dogodbo poročali vsi bečki listi.

Moder vladar.

A. B.

Aleksander Macedonski je prišel — tako se pripoveduje — s svojo vojsko, s katero je menil celi svet podjarmiti, v Afriko. Tam je našel neko posebno ljudstvo, ki je v stranskej pokrajini v mirnih in tihih bajtah stanovalo ter o boju nič vedelo. Peljali so mogočnega vojskovodjo v priprosto stanovanje ondotnega vladarja, da bi ga pogostili. Tamu je ponudil zlatih datelnjov, zlatih smodkev in zlatega kruha. — „Ali jeste vi te zlate reči?“ je vpraša Aleksander. „Jaz sem menil,“ odgovori vladar, „da bi bil jedila, ki se dado vživati, tudi lahko v svojej deželi dobil. Zakaj si pa k nam prišel?“ „Vaše zlato me ni sem pribavilo,“ reče Aleksander, „nego vaše navade bi rad spoznal.“ „No dobro,“ odgovori vladar, „pa bivaj pri nas, dokler ti drago!“

Med tem ko sta se razgovarjala, prideta dva moža pred sodbo. Tožnik reče: „Kupil sem od tega moža kos zemlje; ko sem pa zemljo prekopal, našel sem zaklad. Ta ni moj, ker jaz sem kupil le zemljo, a ne v njej skritega zaklada; pa prodajalec ga noče vzeti nazaj.“ Zatoženeec odgovori: „Jaz sem ravno tako vesten, kot moj tožnik. Prodal sem mu kos zemlje z vsem, kar je v njej skritega, torej tudi zaklad.“

Sodnik ponovi njune besede, da bi videl, če nju je prav razumel, in po kratkem premišljevanji reče: „Imaš sina, prijatelj? — „Da!“ — „In ti hčer?“ — „Da!“ — „Dobro! Tvoj sin naj se oženi po tvojo hčer, in zakonskomu paru izročita zaklad za dedščino.“ Aleksander se zavzame.

„Ali je mar moja razsodba krivična?“ vpraša vladar. „O nikakor ne,“ odgovori Aleksander, „pa osupnila me je.“ — „Kako bi bili pa pri vas razsodili?“ vpraša ôni. „Da resnico povém,“ reče Aleksander, „bili bi oba moža zaprli in zaklad kralju izročili.“ „Kralju?“ ponovil je vladar ves začudjen, „sije tudi solnce po vaši deželi?“ — „O, seveda!“ bil je odgovor. — „Dežuje tudi?“ — „Tudi!“ — „Čudno! Ali živé po vašem kraju krotke živali, ki se žive ob rastlinah?“ — „I mnogo jih je!“

Na to reče vladar: „No, tedaj pa najdobrotljivše bitje zarad teh nedolžnih živali pusti v vašej deželi deževati in solnce sijati, kajti vi tega niste vredni.“

Listnica. Č. gg. dopisnike lepo zahvalimo za prineske; po malem pride vse na vrsto.

Izdajatelj i odgovorni urednik: Martin Jelovšek.

Tisk in založba „Narodne tiskarne“ v Mariboru.